

Ár 2011, föstudaginn 9. desember, er fundur haldinn í úrskurðarnefnd um viðskipti við fjármálafyrirtæki.

Mætt eru: Auður Inga Ingvarsdóttir, Geir Arnar Marelsson, Guðlaug B. Ólafsdóttir, Hildigunnur Hafsteinsdóttir og Jóhann Tómas Sigurðsson.

Fyrir er tekið **mál nr. 64/2011**:

M
gegn
Fjármálafyrirtækinu F

og kveðinn upp svohljóðandi

ú r s k u r ð u r :

I.

Málsmeðferð.

Málsaðilar eru M, hér eftir nefndur sóknaraðili, annars vegar og F, hér eftir nefndur varnaraðili, hins vegar.

Málið barst úrskurðarnefndinni 19. september 2011 með kvörtun sóknaraðila dagsettri 15. september 2011. Með bréfi nefndarinnar, dagsettu 22. september 2011, var kvörtunin send varnaraðila og honum gefinn kostur á að tjá sig um hana og skýra sjónarmið sín. Svör varnaraðila bárust þann 12. október 2011. Var bréfið sent sóknaraðila, með bréfi nefndarinnar, dagsettu 17. október 2011, og honum gefinn kostur á að koma á framfæri athugasemdum sínum. Athugasemdir bárust frá sóknaraðila með bréfi dagsettu 21. október 2011.

Málið var tekið fyrir á fundum nefndarinnar 30. nóvember og 9. desember 2011.

II.

Málsatvik.

Þann 5. október 2007 var skuldabréf nr. X, að fjárhæð kr. 3.750.000 gefið út af A, til gamla F. Varnaraðili hefur nú tekið yfir skuldabréfið. Sóknaraðili og B, tókust á hendur sjálfskuldarábyrgð á láninu in solidum.

Þann 5. október 2007 voru niðurstöður greiðslumats undirritaðar. Fylltar voru inn upplýsingar um tekjur og útgjöld, eignir og skuldir. Til ráðstöfunar eftir framfærslu og greiðslu lána á mánuði var kr. 1.535. Ráðstöfunarfé (eignir og væntanleg lán) var kr. 1.498.800.

Í lánsúmsókn, fylgiskjali með skuldabréfi X, var tekið fram að greiða ætti upp heimild að kr. 800.000 á reikningi nr. Y. Greiða átti upp vísa kort Z kr. 618.088. Þá voru fjölgreiðslur kr. 106.000. Greiða átti upp hússjóð vegna C. Greiða átti upp heimild kr. 450.000. Þá átti að greiða upp víxil Þ. Greiða átti upp heimild Æ kr. 800.000. Greiða hjá VÍS 117.699. Auk þess átti að greiða leigu.

Á lánsúmsókninni var einnig eftirfarandi texti „*Ef skuldaábyrgð eða veð er sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu einstaklings, ber fjármálafyrirtæki samkvæmt “Samkomulagi um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga” (dags. 1. nóv.*

2001) að meta greiðslugetu greiðanda, nema ábyrgðarmaður óski skriflega eftir því að það verði ekki gert. Samkvæmt samkomulaginu er ávallt skylt að meta greiðslugetu skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000,—. Þó er hjónum eða fólki í óvígðri sambúð heimilt að leysa fjármálafyrirtæki undan skyldu til greiðslumats, vegna ábyrgðar á skuldum hvors annars. Undirritaðir hafa kynnt sér upplýsingabækling um sjálfskuldarábyrgðir.“ Neðan við umræddan texta er gert ráð fyrir að hakað sé við það hvort að ráðgert sé að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán greiðanda hjá bankanum og að ábyrgðarmanni hafi verið kynntar þær ráðagerðir. Þá eru reitir um að ekki sé óskað eftir greiðslumati eða að greiðslumat hafi verið framkvæmt og hvort að niðurstöður þess bendi til að greiðandi geti efnt skuldbindingar sínar eða ekki. Á umræddri lánsúmsókn hefur ekki verið hakað við neinn af þessum reitum. Tvær dagsetningar eru á lánsúmsókninni, annars vegar 7. október 2007 en undir þeirri dagsetningu eru nöfn ábyrgðarmanna og hins vegar 5. október 2007 en hlið þeirrar dagsetningar er nafn umsækjanda.

Haustið 2011 óskaði sóknaraðili eftir því við varnaraðila að kannað yrði hvort ábyrgð sóknaraðila teldist ógild, þar sem ekki var ritað undir yfirlýsingu þess efnis að ef ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki skyldi ábyrgðarmaður staðfesta skriflega að honum hefðu verið kynntar þær ráðagerðir. Varnaraðili svaraði beiðni sóknaraðila og kvað ábyrgðina gilda.

Sóknaraðili skaut málinu til nefndarinnar með kvörtun dagsettri 15. september 2011.

III.

Umkvörtunarefni.

Sóknaraðili óskar eftir lausn undan ábyrgðarskyldu á skuldabréfi. Sóknaraðili telur ábyrgðina ógilda því skv. lögum beri að krossa í ákveðinn reit á lánsþappírinum ef ráðgert sé að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara.

Sóknaraðili vísar til þess að þegar niðurstöður greiðslumats séu skoðaðar sé ekkert sem gefi til kynna að lántakandi hafi greiðslugetu til þess að standa við skuldbindingar sínar, þar sem í ljós komi að einungis 1.535 kr. sé eftir af ráðstöfunartekjum hennar þegar tekið hefur verið tillit til framfærslu, rekstrarkostnaði bifreiðar og greiðslu lánsins. Þá komi hvergi fram í greiðslumatinu að lántaki greiddi á þessum tíma af bankaláni sem hún tók í L. Bendir sóknaraðili á að hefði sú upphæð verið inni í niðurstöðum greiðslumats hefði lántaki farið verulega fram úr mörkum á greiðslugetu.

IV.

Athugasemdir varnaraðila.

Varnaraðili krefst þess að kröfum sóknaraðila verði hafnað. Varnaraðili vísar til þess að samkvæmt 3. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgðar á skuldum einstaklinga frá 2001 skuli tryggt að ábyrgðarmaður geti kynnt sér niðurstöðu greiðslumats áður en hann gengst í ábyrgðina, enda liggja fyrir að greiðandi hafi samþykkt það. Auk þess sé tekið fram í 1. gr. samkomulagsins að markmið þess sé að draga úr vægi ábyrgðar einstaklinga og að lánveitingar verði miðaðar við greiðslugetu greiðanda og eigin tryggingar hans. Þá sé tekið fram að með samkomulaginu séu settar meginreglur til verndar ábyrgðarmönnum í þeim tilvikum sem skuldaábyrgð eða veð í eigu annars einstaklings séu sett til tryggingar fjárhagslegri skuldbindingu.

Varnaraðili bendir á að fyrir liggi að bankinn hafi framkvæmt mat á greiðslugetu skuldara skuldabréfsins og kynnt sóknaraðila. Þá komi fram á lánsúmsókn að verið sé að ráðstafa láninu inn á önnur lán.

Byggir varnaraðili kröfu sína á því að reglum samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga hafi verið fylgt í hvívetna.

V.

Niðurstaða.

Í máli þessu er deilt um gildi sjálfskuldarábyrgðar sóknaraðila á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A, til varnaraðila. Sóknaraðili krefst þess að losna undan ábyrgðinni en varnaraðili krefst þess að kröfu sóknaraðila verði hafnað.

Samkomulag um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga, dagsett 1. nóvember 2001, tekur m.a. til þess þegar einstaklingur gengst í sjálfskuldarábyrgð, sbr. 2. gr. samkomulagsins. Samkvæmt 3. gr. samkomulagsins er fjármálafyrirtæki skylt að meta greiðslugetu greiðanda nema ábyrgðarmaður óski sérstaklega eftir því með skriflegum hætti að svo verði ekki gert. Fjármálafyrirtæki er þó ávallt skylt að greiðslumeta skuldara þegar ábyrgð ábyrgðarmanns á skuldum viðkomandi skuldara nemur meira en kr. 1.000.000.

Í 4. gr. samkomulagsins er kveðið á um að fjármálafyrirtækjum beri að gefa út upplýsingabækling um skuldaábyrgðir og veðsetningar og dreifa með skjölum sem afhent eru ábyrgðarmönnum til undirritunar. Með undirritun lánsúmsóknar eða annarra gagna sem fyllt eru út í tengslum við afgreiðsluna skal ábyrgðarmaður staðfesta að hann hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir. Þá kemur fram í 2. mgr. 4. gr. að ef ráðgert er að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki, skuli ábyrgðarmaður staðfesta skriflega að honum hafi verið kynnt um þær ráðagerðir.

Fyrir liggur að varnaraðili framkvæmdi mat á greiðslugetu lántaka, A, sem sóknaraðili staðfesti þann 5. október 2007. Hins vegar liggur ekki fyrir að varnaraðili hafi virt ákvæði 1. og 2. mgr. 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga þar sem undirskrift sóknaraðila á skjalið lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi nr. X, virðist dagsett þann 7. október 2007, þ.e. tveimur dögum eftir að umrætt skuldabréf var gefið út, þann 5. október 2007. Ekki liggur því fyrir að sóknaraðili hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um skuldaábyrgðir og veðsetningar og að sóknaraðila hafi verið kynnt að ráðgert væri að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki, áður en hún gekkst í ábyrgðina.

Þegar metið er hvort skortur á sönnun þess að sóknaraðili hafi kynnt sér efni upplýsingabæklings um ábyrgðir og ráðagerðir um að verja meira en helmingi lánsfjár til að endurgreiða önnur lán skuldara hjá fjármálafyrirtæki, eigi að leiða til þess að ábyrgð sóknaraðila verði vikið til hliðar á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um samningsgerð, umboð og ógilda löggerninga þarf að meta hvort það yrði talið ósanngjarnt eða andstætt góðri viðskiptavenju að bera samningsskilmálana fyrir sig. Í 2. mgr. greinarinnar segir að við mat skv. 1. mgr. skuli líta til efnis samnings, stöðu samningsaðilja, atvika við samningsgerðina og atvika sem síðar komu til. Ljóst er að með því að afhenda sóknaraðila ekki upplýsingabækling um skuldaábyrgðir áður en hún gekkst í ábyrgðina var ekki tryggt að sóknaraðili væri að fullu upplýstur um hvað í því felst að gangast í sjálfskuldarábyrgð. Með því að kynna sóknaraðila auk þess ekki ráðagerðir um ráðstöfun lánsins til greiðslu eldri lána var sóknaraðili einnig ekki

upplýstur um þá stöðu, við veitingu ábyrgðarinnar. Þá verður að líta til þess að sóknaraðili er einstaklingur, en varnaraðili fjármálafyrirtæki og verður að telja að varnaraðili verði að bera hallann af því að ekki liggja fyrir sönnun á því að fyrirtækið hafi virt ákvæði 4. gr. samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga. Þegar þessi atriði og tilgangur samkomulags um notkun ábyrgða á skuldum einstaklinga eru metin heildstætt verður að telja að fyrir hendi séu forsendur til að víkja til hliðar sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila á grundvelli 36. gr. laga nr. 7/1936 um sanningsgerð, umboð og ógilda löggerninga, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 10/2011.

Það að sóknaraðili undirritaði lánsúmsókn, fylgiskjal með skuldabréfi X þar sem staðfest er að sóknaraðili hafi kynnt sér upplýsingabækling um sjálfskuldarábyrgðir og ráðstöfun lánsins er kynnt, tveimur dögum eftir undirritun ábyrgðaryfirlýsingarinnar, breytir því ekki að framkvæmd varnaraðila var ekki í samræmi við samkomulag um notkun ábyrgða. Enda liggja ekki fyrir gögn sem staðfesta að sóknaraðila hafi verið gefinn kostur á að hætta við að gangast í sjálfskuldarábyrgð vegna umrædds skuldabréfs áður en hún skrifaði undir lánsúmsóknina, sbr. úrskurður úrskurðarnefndar um viðskipti við fjármálafyrirtæki nr. 14/2010.

Ú r s k u r ð a r o r ð:

Sjálfskuldarábyrgð sóknaraðila, M, á skuldabréfi nr. X, útgefnu af A til varnaraðila, F, er ógild.

Reykjavík, 9. desember 2011

Auður Inga Ingvarsdóttir

Geir Arnar Marelsson

Jóhann Tómas Sigurðsson

Hildigunnur Hafsteinsdóttir

Guðlaug Brynja Hafsteinsdóttir